

Õiguskantsler

Ronald Liive
ronald.liive@geenius.ee

Teie nr

Meie 04.12.2017 nr 16-5/171587/1705546

E-spordi vanusepiirangud

Lugupeetud Ronald Liive

Küsisite õiguskantsleri seisukohta, kuidas peaksid e-spordi ürituste korraldajad käituma, et videomänguvõistlused oleksid kooskõlas lastekaitseaduse nõuetega. Pöördumise ajend oli Tarbijakaitseameti järelevalvemenetlus.

Lastekaitseaduse § 25 sätestab, et julmust ja vägivalda õhutavate ning pornograafilise sisuga esemete, filmide ja trükiste tootmine, demonstreerimine ja levitamine lastele on keelatud. Tarbijakaitseamet kui järelevalveorgan on õigesti tõlgendanud, et see keeld kohaldub ka videomängudele.

Antud küsimuses ei ole võimalik anda universaalset käitumisjuhust lastekaitseaduse § 25 nõuete järgimise kohta. Seaduse tõlgendamine ning järelevalveorganite töö ei tohi olla eluvõõras, kuid e-spordi ürituste korraldajad peavad käituma vastutustundlikult ja vältima negatiivset mõju laste kui haavatava sihtgrupi arengule.

Lastekaitseaduse eelnõu seletuskirjas viidati, et § 25 tõlgendamisel tuleb lähtuda pornograafilise sisuga ja vägivalda või julmust propageerivate teoste leviku reguleerimise seaduse (PorTS) definitsioonidest. Selle seaduse järgi peetakse vägivalda või julmuse propageerimiseks selle kujutamist heakskiitval viisil, eesmärgiga levitada inimeste hulgas vägivaldselt või julma käitumist. Seega tuleb iga juhtumi korral analüüsida, kas videomängu eesmärk on kutsuda üles vägivaldselt või julmalt käituma ning sellist käitumist heaks kiitma.

Seadus paneb teose sisu määratlemisel vastutuse ettevõtjale ehk kõnealusel juhul ürituse korraldajale. Kui teose sisu ei ole üheselt määratletav, võib ettevõtja pöörduda Kultuuriministeeriumi juures tegutseva eksperdikomisjoni poole (PorTS § 7 lg 2). Siiani pole ükski videomänguürituse korraldaja sellelt komisjonilt nõu küsinud.

Kõik alla 18-aastased inimesed on seaduse järgi lapsed. Lastekaitseadusega sätestatud keeld ei tee erandeid ühelegi alla 18-aastaste noorte vanusegrupile. Karistusseadustiku § 180 näeb ette karistused alla 14-aastastele isikutele julmust propageeriva teose näitamise, kättesaadavaks tegemise või julmuse teadliku eksponeerimise eest. See ei tähenda, et 14–18-aastastele saaks lastekaitseadusega kehtestatud keeldu kuidagi teistmoodi rakendada.

Lastekaitseadus ei näe erandeid ette ka lapsevanema loa alusel. See tähendab, et lastele ei või demonstreerida julmust ja vägivalda õhutavaid videomänge ka siis, kui vanemad sellega nõus on.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Edastasite õiguskantslerile Sotsiaalministeeriumi ja Tarbijakaitseametiga kirjad, milles jõuti samale seisukohale.

Lastekaitseaduse §-s 25 sätestatud keeld ei laiene videomängude mängimisele kui tegevusele üldiselt. See puudutab ainult mängude tootmist, levitamist ja demonstreerimist. Kui aga Tarbijakaitseamet leiab, et lastele ei tohi võistlustel konkreetset mängu mängimiseks anda või seda avalikult näidata, siis ei tohi seda mängu ka Eestis müüa.

Seadusega pole keelatud kõigi vägivalda või julmust sisaldavate mängude demonstreerimine ja levitamine. Keeld kehtib vaid nende mängude kohta, milles julmust ja vägivalda õhutatakse ja propageeritakse. Näiteks piinamist kujutava filmi sõnum võib olla ka vastupidine – kutsuda üles julmust hukka mõistma.

Euroopa Liidu liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni tunnustatud PEGI hindamissüsteemist võib olla küll abi, ent hindamisaluste erinevuse tõttu ei sobi see Eesti lastekaitseaduse § 25 keelu määratlemiseks. PEGI süsteemis hinnatakse videomängude vägivaldsuse taset, laadi ja keelekasutust, kuid ei anta hinnangut sellele, kas mäng kutsub üles vägivaldselt käituma. Näiteks 2017. aasta e-spordi maailmameistrivõistlustel Lõuna-Koreas võistlesid PEGI 18 märgisega mängudes ka mõned 15–17-aastased lapsed. Rahvusvahelise E-spordi Föderatsiooni reeglite järgi kohaldatakse maailmameistrivõistlustel vanusepiirangutele asukohamaa reegleid.

Näiteks Lõuna-Koreas toimunud võistlusel nõuti, et alla 18-aastast peab alati saatma vastutav täiskasvanu. PEGI hindamissüsteem annab võistluste korraldajatele ja lastevanematele kindlasti hea orientiiri. Ettevõtja võib oma üritusel osalejatele seada vanusepiiranguid või lisatingimusi isegi juhul, kui lastekaitseaduse § 25 järgi seda tegema ei peaks. Nii lastekaitseaduse kui ka PEGI hindamissüsteemi eesmärk on see, et mängukogemus ei kasvaks üle vägivaldseks ning ühiskonnastaseks käitumiseks.

Paljudes teadusuuringutes on leitud seoseid vägivaldsete videomängude mängimise ning agressiivse ja antisotsiaalse käitumise vahel. Uurimismetoodika puuduste tõttu pole aga teadlased üksmeelel, kas see mõju avaldub vahetult pärast mängimist või on pikaajaline ja püsiv. On leitud, et negatiivse mõju ulatus sõltub mängukogemusest, ekraani ees veedetud ajast, vanusest, eelnevast väärkäitumisest ja mängija isikuomadustest. Pole aga selge, kas agressiivsust ja antisotsiaalsust põhjustavad videomängud ise või aitavad need hoopis isikuomadustel ja keskkonnamõjul avalduda.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise